

OPPERBEVELHEBBERS UIT DEN WERELDOORLOG.

ERICH LUDENDORFF.

En ook de allersterkste is ten slotte enkel ijdelheid. Dat is bewaarheid aan den generaal-kwartiermeester van den Duitschen generalen staf; de rechterhand, vriend en bloedverwant van Hindenburg; aan den man, die feitelijk twee jaar lang als dictator de binnenlandsche politiek zoo-wel als de oorlogsstrategie van Duitschland heeft beheerscht: generaal Erich Ludendorff. De „ijzeren generaal;” zooals Bismarck terecht heette de „ijzeren kanselier.”

Maar ook Ludendorffs stalen zenuwen, zegt men, zijn in 't laatst bezweken onder het te zware gewicht van zijn taak, en als een gebroken man is hij, voor altijd! in de woestijn der vergetelheid gegaan, — zijn rol is uitgespeeld. Korter of langer tijd zal hij nog leven.

Mogen het nog rustige jaren zijn!

En als dan de vredeszon het nieuwe Duitschland weer beschijnt, en — zoo hoopt al wie den háát, den vreeselijken menschenhaat buiten zijn hart wist te houden — de duizend wonden, die de krijg Germanië sloeg, weer beginnen te heelen, . . . dan kan het zijn, dat ook *zijn* geschokt gestel zijn evenwicht hervindt, en hij zich zetten zal om zijn „herinneringen” te schrijven over dezen oorlog, waarvan *hij* de meest verborgen geheimen kent.

Maar als wereldfiguur heeft hij afgedaan.

Als hij vroeg of laat sterft, nog eenige beschouwingen en herinneringen in de bladen, en dan voorts is en blijft hij de historische figuur over wien de onpartijdige geschiedschrijver der toekomst recht spreken zal.

Alle oordeel van tháns kán niet anders dan voorloopig en onvolledig zijn. Toch moet zulk een oordeel geveld.

De tijd gaat te snel, dan dat we zouden kunnen wachten, tot alle bescheiden toegankelijk en alle bronnen geopend zijn. En daarbij, het werk van een man als Ludendorff is zóó in 't openbaar en aan den publieken weg geschied, dat elke gewone voorbijganger en toeschouwer een oordeel vormen kán, zonder den vasten grond te verlaten en tot fantastische bespiegelingen zijn toevlucht te nemen.

De oorlog pas heeft Ludendorff groot gemaakt.

En diezelfde oorlog bracht hem in 't eind ten val.

Toen het in September '14 de Duitschers niet gelukt was over de Marne te komen, toen zij tegenover generaal Joffre, mede door den onstuimigen flankaanval van Foch uit Parijs, de eerste — en feitelijk den oorlog *beslissende* — nederlaag aan de Marne geleden hadden; toen de Russische stoomwals Oost-Pruisen was binnengerold en reeds Koningsbergen bedreigde . . . toen riep keizer Wilhelm generaal Hindenburg uit zijn Hannoversche rust en droeg hem 't opperbevel tegen Rennenberg en zijn Russen op.

Hindenburg had slechts één voorwaarde:

Ludendorff zou de chef zijn van zijn staf.

En sinds den slag van Tannenberg in 1914 tot Zaterdag 24 October 1918 zijn deze twee steeds onafscheidelijk verbonden geweest, en waren zij, tenminste wat de militaire zaken aangaat, „twee hoofden, één gedachte”: Hindenburg en Erich Ludendorff.

Wat geweldige prestaties hebben zij beiden niet verricht!

Zeker, — zij hadden bekwame medehelpers.

Maar aan hen beiden werd dan toch, eerst het opperbevel over 't gansche Oostelijk front, later dat over alle Duitsche, ja over alle Centrale legers opgedragen en hún namen blijven onafscheidelijk verbonden aan de groote overwinningen bij Tannenberg, aan de Masoerische meren, in Gallicië en Polen, in Roemenië en zelfs dit voorjaar nog op het Westelijk front.

Weldra ging Ludendorff in de politiek.

Hindenburg was gewoon de geniale veldheer; *hij* echter greep naar den dirigeerstok in het concert der hooge, binnenlandsche politiek . . . en *die* inmenging schijnt Duitschland niet ten zegen te zijn geweest.

Eerst slingerden en schommelden zijn sympathieën nog een weinig, maar weldra deed hij zijn keus.

De All-Duitschers vonden in hem hun man.

De annexionisten, de mannen van de ijzeren vuist en van het meest brute geweld.

Zijn geweldige geest behéerschte weldra 't politieke leven. Zelfs geen rijkskanselier kon voor hem bestaan: Von Bethman Hollweg niet, Michaëlis niet, — niemand.

Hij nu zette den onbepekten duikbootoorlog door.

Hij zette zijn generaal aan de vredestafel te Brest-Litofsk en te Boekarest en liet er de voorwaarden dicteeren, die een bespotting waren van de Rijksdag-resolutie: „Géén annexaties en géén schadeloosstellingen.”

Hij had aan het hoofdkwartier een uitgebreid politiek bureau verbonden, dat zijn inlichtingen door duizend kanalen kreeg en dat langs duizend wegen invloed oefende op de politiek zijns lands.

Zelfs de keizer stond onder den invloed van dezen sterken man. Dreigde hij met zijn ontslag, dan gaf zelfs de allerhoogste in den staat toe.

Zoo stond Ludendorffs zon zéér hoog aan den hemel. Maar ook de donkere schaduwen naderden.

In 't begin van dit jaar, toen de Vierbond nog schijnbaar zoo sterk stond, moest toch een man als *hij* en op *zijn* plaats wel zien, hoe de strak gespannen snaren breken gingen. En toen werd alles op één kaart gezet.

Het groote voorjaarsoffensief brak los!

De geschiedenis zal eenmaal precies getuigen, *hoe dicht bij* de eindoverwinning het Duitsche leger toen is geweest. Hadden de Engelschen, zoo meent nú reeds een „neutraal” beschouwer, den 27en Maart niet zoo krachtig stand gehouden bij Atrecht, dan ware Amiens niet meer te houden geweest, dan zou het front der Entente doorgebroken zijn, dan waren de deelen langzaam en zeker opgerold, — dan was de catastrofe er gewéést.

De taaiheid der Engelschen en de genialiteit van Foch weerden het ergste af.

Toen kwam het tegen-offensief, dat nog zoo versch in ons aller geheugen ligt, en gingen de gebeurtenissen met steeds sneller vaart, als een wervelstorm.

Ludendorff zelf, zegt men, verloor de hoop.

Hij drong aan op een zoodanige verandering in de regeering, dat er hoop kwam op een wapenstilstand, die het Duitsche leger noodig had, wilde het niet ineenzinken.

De groote binnenlandsche frontverandering had plaats.

Maar 't zij dat de veranderingen Ludendorff *te* radikaal waren; 't zij dat de militaire toestand door den meesterlijken terugtocht van het Duitsche leger weer verbeterd was . . . den 23en October verschenen Hindenburg en hij te Berlijn: *hij*, om nóg eens weer de Duitsche politiek te zetten naar zijn hand . . .

Het was zijn politieke doodenrit op dit paard . . .

Reeds Zaterdagmiddag tekende *niet* hij het legerbericht: zijn ontslag was verleend en met één slag viel Ludendorff van de plaats, waar hij kanseliers deed tuimelen, in het ambtelooze en gezaglooze leven terug. Anderen zullen den oorlog likwideeren, dien hij heeft gevoerd.

P. Br.

